

УДК 338.36:652.8

Є. Ю. Маркова,

к. е. н., здобувач, Харківський національний технічний університет сільського господарства

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ РИБНОЇ ГАЛУЗІ В КОНТЕКСТІ ПІДВИЩЕННЯ ЇЇ КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ

E. Markova,

Ph.D, applicant, Kharkov National Technical University of Agriculture

STATE REGULATION OF ENTERPRISES IN THE FISHING INDUSTRY TO INCREASE ITS COMPETITIVENESS

Розглянуто основні характеристики підприємств у сфері рибної промисловості в Україні. Проаналізовано та оцінено вплив державного регулювання на конкурентоздатність підприємств рибної промисловості, а також сформульовано основні особливості розробки стратегії підвищення конкурентоспроможності рибної галузі. Запропоновано заходи, що дозволять підвищити значення показників конкурентоспроможності.

In the field of competitiveness proposed to understand, reflecting the specificity of a particular industry dynamic property, based on the competitive advantages of its constituent companies of the region and industry-based institutions of governance, reflected in its ability to participate in the competition with similar industries in other regions. Thus, as part of regional-sectoral approach in assessing the competitiveness of the industry compared with each other in different regions and interregional comparisons resulting index is the share of industry in the gross regional product.

Ключові слова: конкурентоспроможність, рибна галузь, економіка підприємства, державні фінанси, регіональна економіка, переробні підприємства.

Key words: competitiveness of the fishing industry, business economics, public finance, regional economics, processors.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Завдання підвищення конкурентоспроможності різних економічних систем в якості першочергових ставляться на різних рівнях — від уряду до керівництва підприємств. Особливої актуальності підвищення конкурентоспроможності національної економіки та її галузей набуває в умовах вступу України до СОТ та активізації процесів глобалізації. Функціонування в рамках СОТ викличе загострення конкурентної боротьби, пов'язане з переходом до рівних конкурентних можливостей для вітчизняних і іноземних виробників. У цій ситуації низька конкурентоспроможність галузей національної економіки і необхідність її підвищення перетворюються з нагальної економічної проблеми в обов'язкову умову їх виживання.

Процес становлення і реформування системи державного регулювання рибної галузі України може бути розглянуто з точки зору

впливу застосовуваних заходів на конкурентоспроможність галузі. Під конкурентоспроможністю галузі пропонується розуміти: відображаючи специфіку конкретної галузі, динамічна властивість, якої ґрунтується на конкурентних перевагах складових її підприємств, регіону базування і галузевих інститутів управління, що виражається в її здатності брати участь у конкурентній боротьбі з аналогічними галузями інших регіонів. Таким чином, у рамках регіонально-галузевого підходу при оцінюванні конкурентоспроможності між собою порівнюються галузі різних регіонів, а результуючим показником міжрегіональних порівнянь стає частка галузі у валовому регіональному продукті. Визначення ступеня державної участі в рибогосподарській діяльності перетворюється на важливу наукову, політичну та економічну задачу, актуальність якої зростає в умовах СОТ [1].

Сучасні реалії вимагають, щоб напрями і форми державної підтримки не суперечили нормам СОТ (фінансування з державних джерел розвитку інфраструктури (порти, причальні споруди, морозильники та холодильники), наукові дослідження, застосування механізму державно-приватного партнерства для підтримки найбільш значущих для економіки країни або окремого регіону виробництв).

В умовах глобалізації економіки та членства в СОТ перехід до стратегій підвищення конкурентоспроможності є важливою умовою виживання і розвитку галузей. Під стратегією підвищення конкурентоспроможності галузі розуміється сукупність механізмів, способів і управлінських рішень, спрямованих на збереження існуючих і формування нових довгострокових галузевих конкурентних переваг, на основі використання інновацій.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Проблема методологічних аспектів розвитку аграрної сфери та економічного розвитку рибного господарства України розглядалася в працях таких вітчизняних науковців: Довбиш О.Е., Кисельов В.К., Клименко О.М., Корчмит В.А., Корельський В.Ф., Ладонько Л.С., Скупський Р.М., Гришова І.Ю., Митяй О.В., Шабатура Т.С., Красноруцький О.О., Наумова Л.М., Наумов О.Б., Гнат'єва Т.М., Язлюк Б.О., Щербата М.Ю. [1—15] та ін. Проте, не дивлячись на те, що проблеми розвитку рибного господарства є предметом багатьох наукових досліджень, багато питань залишаються невирішеними.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Завданням статті є розглянути основні характеристики державного регулювання діяльності підприємств у сфері рибної промисловості в Україні, проаналізувати та оцінити їх конкурентні переваги.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Під конкурентоспроможністю галузі пропонується розуміти: відображаючу специфіку конкретної галузі, динамічна властивість, якої ґрунтується на конкурентних перевагах складових її підприємств, регіону базування і галузевих інститутів управління, що виражається в її здатності брати участь у конкурентній боротьбі з аналогічними галузями інших регіонів. Таким чином, у рамках регіонально-галузевого підходу при оцінюванні конкурентоспроможності між собою порівнюються галузі

різних регіонів, а результиуючим показником міжрегіональних порівнянь стає частка галузі у валовому регіональному продукті.

Процес становлення і реформування системи державного регулювання рибної галузі України може бути розглянуто з точки зору впливу застосовуваних заходів на конкурентоспроможність галузі.

У цілому, аналіз еволюційних змін державного регулювання як найважливішого чинника конкурентоспроможності рибної галузі дозволяє виявити такі характерні особливості даного процесу.

1. Розвиток системи управління рибною галуззю в радянський період йшов по шляху створення вертикалі влади, спрямованої на координацію діяльності флотів, підприємств і організацій з метою забезпечення єдності виробничого циклу від видобутку ресурсів до реалізації готової продукції. Держава виступала гарантом і умовою стабільного розвитку галузі, що сприяло зростанню її конкурентоспроможності [4].

2. У 1991—2000 рр. відбулося віддалення держави від господарського життя галузі і виконання функцій власника водних біоресурсів. Була прийнята модель функціонування рибогосподарського комплексу, заснована на лібералізації економічних відносин, яка призвела до порушення внутрішньогалузевих зв'язків, спаду уловів і виробництва продукції. Приватизація галузі привела до руйнування єдиного технологічного комплексу. При цьому натомість не було створено жодних ефективних механізмів для підтримки, розвитку та підвищення її конкурентоспроможності в умовах відмови від проведеної раніше протекціоністської політики [3].

3. З 2001 року по теперішній час відбувається поступова еволюція форм і методів діяльності державних органів. Прийшло розуміння того, що недосконалість ринкових механізмів, властивих сучасній економіці України, не дозволяє сформувати ефективні процеси розвитку таких великих господарських систем, як рибогосподарський комплекс. Йде процес становлення нової рибогосподарської політики в напрямку розширення сфер впливу держави: від визначення правил розподілу права на вилов водно-біологічних ресурсів до появи прямих форм підтримки галузі.

4. Найбільше зростання конкурентоспроможності галузі досягається в умовах розумного поєднання заходів централізованого регулювання, пов'язаних з реалізацією загальнонаціональних цілей, і надання самостійності

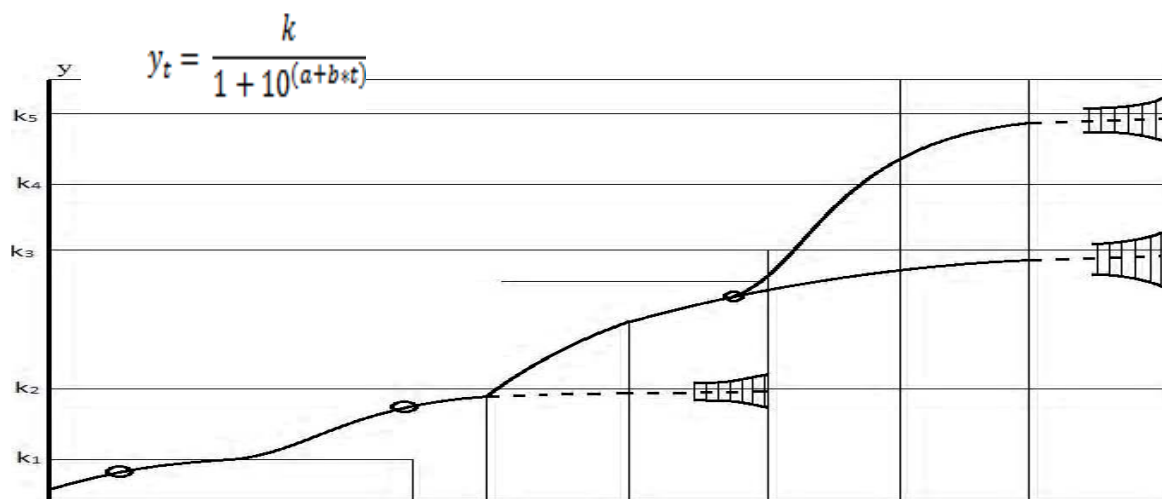

Рис. 1. Схема опису можливих етапів перспективного розвитку галузі

в частині вирішення проблем поточної господарської діяльності. У зв'язку з цим, необхідно чітко розмежування сфер впливу держави як показника суспільних інтересів і підприємств, приватних інтересів. Таке розмежування може бути реалізоване в рамках стратегії розвитку і зростання конкурентоспроможності галузі.

Можуть бути виділені наступні особливості розробки стратегії підвищення конкурентоспроможності регіональної галузі.

По-перше, розробка стратегії повинна здійснюватися на основі комплексного використання принципів еволюційного, системного, регіонально-галузевого підходів. Вихідним моментом для розробки стратегії має стати визначення фази життєвого циклу галузі. З позицій системного підходу розробка стратегії підвищення конкурентоспроможності галузі передбачає розгляд її як соціально-еколого-економічної системи, а не з чисто відомчих позицій. Зміст стратегії підвищення конкурентоспроможності кожної підсистеми визначається специфікою галузі. Використання регіонально-галузевого підходу означає, що стратегія підвищення конкурентоспроможності галузі повинна розглядатися в тісному взаємозв'язку зі стратегією розвитку регіону, на території якого базується галузь. Підвищення конкурентоспроможності галузі, як невід'ємний елемент її розвитку, має йти в руслі розвитку регіону і сприяти цьому процесу.

По-друге, оскільки регіональна галузь є невід'ємною частиною національної галузі, при розробці стратегії підвищення її конкурентоспроможності необхідно враховувати стратегічні цілі і завдання, поставлені перед національною галуззю, в цілому, а також цільові ори-

єнтири і кінцеві результати, задані для регіональної галузі на національному рівні [2].

По-третє, при виборі пріоритетних напрямків підвищення конкурентоспроможності, в першу чергу, необхідно виходити з потреб галузі як виробничого комплексу, вирішувати завдання, пов'язані з підвищенням конкурентоспроможності виробничої діяльності [6].

По-четверте, для аналітичного опису і прогнозування еволюційних процесів в галузі пропонується використовувати модель, засновану на застосуванні логістичних кривих, які мають кілька характерних періодів, а саме період зародження процесу, період зростання (високі темпи), потім період різкого уповільнення зростання параметрів — період насичення. Загальний вигляд кривої такого типу:

$$y = \frac{a}{b + e^{-ct}},$$

де a , b , c — параметри кривої.

Відношення a / b визначає гранично можливе значення зростання, тобто, "межу насичення"; c — характеризує швидкість досягнення "межі насичення" (темп зростання). Точка t (період часу) відповідає "точці перетину" (уповільнення темпів):

$$t = \frac{\ln\left(\frac{1}{b}\right)}{c}.$$

Для зручності розрахунків, інтерпретації параметрів або в разі недостатнього обсягу інформації пропонується використовувати наступну формулу логістичної кривої:

$$y_t = \frac{k}{1 + 10^{(a+bt)}},$$

де k — межа насичення.

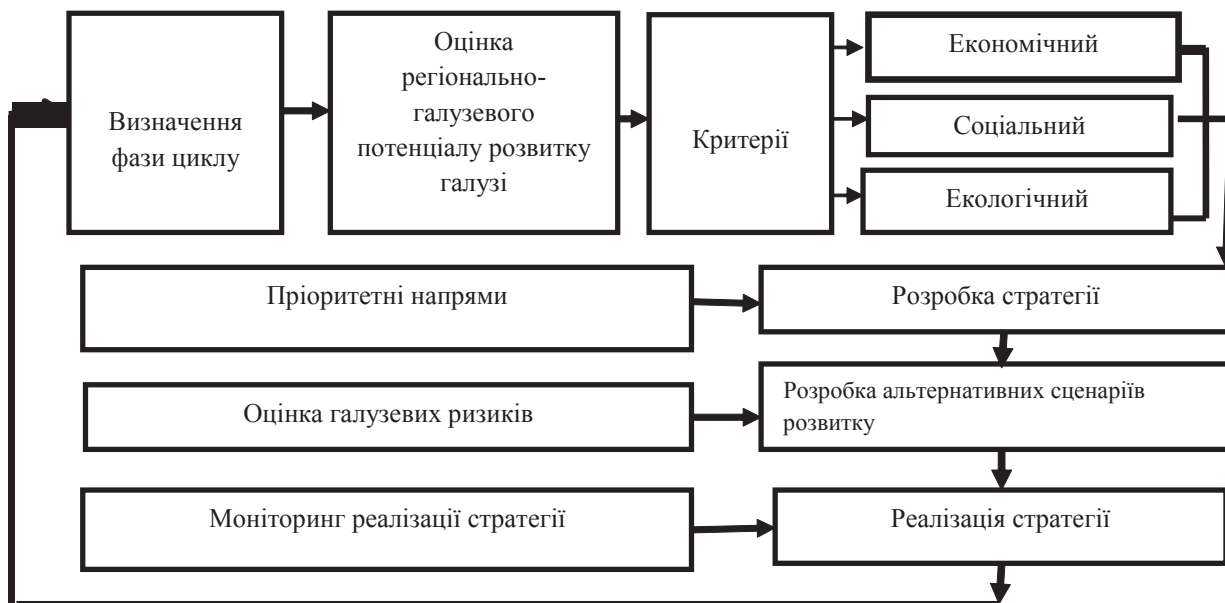

Рис. 2. Ключові моменти концептуальної моделі розробки та реалізації стратегії зростання конкурентоспроможності галузі

При наближенні до періоду насичення (кі), потрібний "якісний стрибок" в точці "перегину", для здійснення якого необхідно використовувати наявні інноваційні можливості, що призведе до зростання темпів розвитку і переходу галузі на новий рівень [15].

При наближенні до чергового моменту насичення, процес поділу траєкторії розвитку повторюється. Таким чином, на кожному кроці з'являється можливість розрахувати певний прогнозний рівень (межу насичення) в сформованих техніко-економічних умовах (рис. 1 і рис. 2).

Пропоновані заходи, очікувані результати їх реалізації та якісна оцінка їх впливу на конкурентоспроможність, представлені в таблиці 1.

Вибір напрямів підвищення конкурентоспроможності рибної галузі Причорномор'я визначається наступними обставинами: по-перше, галузь знаходиться на початковій фазі спаду життєвого циклу, що зумовлює залежність її подальшого розвитку від впровадження інновацій; по-друге, рибна галузь регіону наблизилася до вичерпання можливостей своєї техніко-технологічної бази, яка потребує заміни та модернізації; по-третє, заходи по підвищенню конкурентоспроможності повинні охоплювати всі підсистеми рибної галузі [7].

В економічній підсистемі рибної галузі основою підвищення конкурентоспроможності є технічне переоснащення і модернізація виробничої бази. Для її проведення необхідно розробити регіональну програму модернізації ос-

новних фондів рибної галузі, в якій повинні бути обгрунтовані перелік необхідних для заміни судів, з розбивкою їх за термінами вибуття, кількість та технічні характеристики знову придбаних суден, їх відповідність структурі можливого вилову. Фінансове забезпечення програми може бути побудоване на принципах співфінансування за рахунок державних і регіональних бюджетних коштів, а також власних і залучених коштів підприємств.

Підвищення конкурентоспроможності екологічної підсистеми рибної галузі може бути забезпечено розвитком аква- і марікультури. В регіоні існують успішні наукові розробки, спрямовані на адаптацію біотехнологій розведення риби та об'єктів марікультури до кліматичних умов Причорномор'я. Для впровадження їх у виробництво необхідні заходи, що сприяють зростанню зацікавленості підприємців в даному виді діяльності: надання товарного характеру продукції рибництва, надання переважного права на отримання квот вилову заявникам, які займаються їх відтворенням в приватному порядку, широке інформування потенційних покупців про переваги вирощеної в регіоні риби [5].

Зміни в соціальній підсистемі повинні бути в першу чергу спрямовані на розвиток прибережного рибальства і традиційних промислів, в силу їх високої соціальної значимості. Як механізм фінансового розвитку прибережних селищ, в яких рибогосподарські підприємства мають статус селищеутворюючих, можна використовувати прибережні

Таблиця 1. Концептуальні напрями підвищення конкурентоспроможності рибної галузі Причорноморського регіону

Сфера застосування	Пропоновані заходи	Результат реалізації	Вплив на конкурентоспроможність рибної галузі
Економічна підсистема	1. Приведення структури і складу промислового флоту у відповідність з наявною сировинною базою	Стабілізація запасів, скорочення простоїв судів у промисловий період	Підвищення ефективності промислу; зростання виловів; підвищення продуктивності праці на промислі і в переробній підгалузі; підвищення питомої ваги продукції глибокої переробки; розширення можливостей для впровадження сучасних технологій; поява високотехнологічної інноваційної продукції; зростання рентабельності галузі
	2. Створення регіональної лізингової компанії	Оснащення підприємств рибної галузі сучасними промисловими судами Поява додаткових джерел фінансування модернізації і заміни судів, обладнання	
	3. Створення рибного кластера, формування регіональної галузевої бренду	Кооперація малих і середніх підприємств, поширення передового досвіду роботи, обмін сучасними технологіями; створення регіонального центру логістики та маркетингу, регіонального ринку рибної продукції	Підвищення питомої ваги продукції глибокої переробки; підвищення впізнаваності продукції галузі на українських і світових ринках рибопродукції, підвищення ефективності експорту
	4. Впровадження технологій глибокої переробки продукції	Підвищення рівня використання сировини; скорочення відходів; залучення в переробку, що рідко використовуються ресурсів	Підвищення питомої ваги продукції глибокої переробки; створення унікальних продуктів з високою часткою доданої вартості
Екологічна підсистема	5. Впровадження сучасних, адаптованих до умов регіону біотехнологій штучного відтворення риби та розведення об'єктів марікультури	Відновлення популяції риби; заповнення втрати, що наноситься популяції риби браконьєрським виловом; стабілізація роботи берегових переробних підприємств в непарні роки низького ходу риби	Збільшення обсягів продукції, що випускається. Розширення асортименту продукції, що випускається
	6. Створення мережі приватних підприємств аквакультури	Відкриття додаткових робочих місць; збільшення податкових надходжень до бюджету	
Соціальна підсистема	7. Впровадження квот на розвиток селищ, в яких підприємства рибної галузі носять містоутворюючий характер	Поповнення бюджетів муніципальних утворень, розвиток їх виробничої та соціальної інфраструктури, створення додаткових робочих місць	Збільшення обсягів продукції, що випускається. Підвищення питомої ваги продукції глибокої переробки. Розширення асортименту продукції
	8. Організація ярмарків-продажів і формування регіонального замовлення на продукцію аборигенного господарства	Переклад продукції традиційної господарської діяльності аборигенів на більш високий технологічний рівень; поліпшення стану соціальної та виробничої бази; відкриття додаткових робочих місць	
	9. Закупівля сучасного устаткування для організації традиційного морзвіробойного промислу, а також для переробки його продукції		

квоти. Для цього необхідно внести зміни до порядку їх розподілу і включити в число квотоутримувачів адміністрації прибережних селищ, наділивши їх правом розпоряджатися квотами в інтересах населення. Проблеми переведення традиційного господарства на ринкову основу необхідно вирішувати програмними методами, в рамках яких використовувати в комплексі прямі і непрямі методи підтримки рибальства.

Реалізація запропонованих напрямів дозволить підвищити значення таких показників конкурентоспроможності, за якими регіон поступається своїм конкурентам як рівень переробки уловів, подушне споживання рибопродукції, частка продукції з високою доданою вартістю [11].

У даний час існує необхідність повернення до використання інституту ПДП для вирішення проблем галузі як найбільш прийняттого в сучасних умовах механізму дотримання балансу інтересів держави і приватного бізнесу. Практично будь-який із запропонованих стратегічних напрямків підвищення конкурентоспроможності може бути реалізований за умови участі держави в даному процесі. В якості основних форм ПДП можна використовувати концесії і лізинг. Застосування концесійного механізму можливе при реалізації наступних стратегічних напрямків підвищення конкурентоспроможності: розвиток приватного рибництва; передача частини квот прибережного рибальства селищам, що спеціалізуються на вилову і переробці ВБР; створення підпри-

Таблиця 2. Сценарний підхід до розвитку рибної галузі Причорноморського регіону в 2015–2020 рр.

1-ий етап	Роки	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
	$\bar{T}=70\%$ $k=87$	68	71	75	79	83	87		
2-ий етап	Роки	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
	$\bar{T}=71\%$ $k=139$	92	97	103	109	118	123	131	139

емств за типом факторій для підвищення конкурентоспроможності традиційного рибальського промислу. Застосування лізингу як форми ПДП стає актуальним в умовах, коли державою прийнято рішення про субсидування лізингових платежів за договорами лізингу, укладеного на придбання переробного, холодильного і морозильного суднового устаткування [12].

Необхідна розробка стратегії підвищення конкурентоспроможності рибної галузі.

Мета стратегії підвищення конкурентоспроможності рибної галузі може бути сформульована таким чином: формування високоефективної, інноваційно орієнтованої системи видобутку, переробки і відтворення водно-біологічних ресурсів, що забезпечує підвищення її конкурентоспроможності як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках, на основі використання наявних регіональних переваг [8].

Для досягнення цілей стратегії на першому етапі необхідно реалізовувати ресурсно-технологічний сценарій розвитку галузі, на другому етапі — інноваційний.

Ресурсно-технологічний сценарій заснований на підвищенні технологічного рівня видобутку ресурсів і широкому використанні технологій глибокої переробки масових об'єктів промислу без кардинальних якісних змін у стані виробничої бази галузі та її інституційне середовище. При реалізації даного сценарію пріоритети розвитку враховують сировинний характер галузі, високий рівень конкуренції на світових ринках рибопродукції і концентруються на нарощуванні якісної продукції, більш технологічної, що відповідає світовим стандартам. Даний сценарій дозволяє галузі підвищити рентабельність виробництва, забезпечити зростання фінансових можливостей для подальших перетворень. Звісно ж, що розвиток галузі за таким сценарієм буде носити позитивний характер і

сприяти зростанню конкурентоспроможності, проте слідування йому є оптимальним тільки на першому етапі реалізації стратегії. Для досягнення цілей стратегії потрібний якісний стрибок, необхідний для нарощування ефективності роботи галузі та зростання її конкурентоспроможності. Він може бути забезпечений тільки шляхом переходу на переважно інноваційний шлях розвитку, що реалізується в рамках інноваційного сценарію [9].

Для прогнозування еволюційних процесів доцільно використовувати логістичні криві. Розрахунки дозволяють виділити два прогностичних періоди в розвитку галузі: 2015—2020 рр., коли при темпах зростання, рівних 5% у рік, межа насичення настане в 2020 р. (табл. 2).

Це період реалізації ресурсно-технологічного сценарію. У 2021 р. потрібний якісний стрибок, який дозволить збільшити темпи зростання галузі до 6% в рік і може бути досягнутий шляхом реалізації інноваційного сценарію. Тоді чергова межа насичення настане в 2028 р. Вона складе 139 тис. тонн.

У таблиці 3 представлено показники діяльності рибної галузі Причорномор'я, які можуть бути досягнуті в результаті успішної реалізації стратегії і підвищення обсягів видобутку ВБР до прогностичних 139 тис. тонн.

ВИСНОВКИ

Таким чином, можна зробити висновок, що держане регулювання має вирішальне значення для підвищення конкурентоспроможності рибної галузі. Поточний аналіз рибної галузі повинен доповнюватися пошуком і оцінкою резервів зростання конкурентоспроможності, в тому числі що впливають із регіональних умов її функціонування, наявність і стан яких будуть визначати перспективи її розвитку.

Обґрунтування конкретних напрямів підвищення конкурентоспроможності рибної галузі

має здійснюватися з використанням механізмів стратегічного планування. Стратегія підвищення конкурентоспроможності рибної галузі повинна відображати напрямки конкурентного розвитку галузі на середньострокову і довгострокову перспективу. У ній повинні визначатися цілі і механізми їх досягнення з урахуванням місця і ролі рибної галузі в міжрегіональному та міжнародному поділі праці, а також регіональної специфіки, здійснюється оцінка конкурентних переваг галузі, пропонуються сценарні варіанти підвищення конкурентоспроможності та набір конкретних дій з урахуванням факторних умов і обмежень.

Література:

1. Gryshova I. Ukraine's positions in international ratings evaluation as a factor of its competitiveness/ I. Gryshova, I. Kryukova, O. Mityay // Економічний часопис-XXI. — 2015. — № 5—6. — С. 24—27.

2. Hurwitz L. Optimality and informational efficiency in resource allocation processes / Hurwitz L. // Mathematical Methods in the Social Sciences/ K.J. Arrow, S. Karlin, P/ Suppes (eds.). — Stanford: Stanford University Press, 1960.

3. Ladon'ko State management of innovative activity in Ukraine/, O. Mikhaylovs'ka, N. Filipova, N. Tkalenko // Scientific enquiry in the contemporary world: theoretical basics and innovative approach, Research and Publishing Center "Colloquium". — San Francisco, California, USA, 2015. — P. 56—62.

4. Гришова І.Ю. Реструктуризація переробних підприємств АПК в умовах глобалізації/ І.Ю. Гришова // Прикладна економіка — від теорії до практики: матеріали Першої Всеукраїнської науково-практичної конференції 15 жовтня 2015 р. — Тернопіль: ВПЦ "Економічна думка", 2015. — С. 45—48.

5. Державна цільова економічна програма розвитку рибного господарства України на 2012—2016 роки. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України № 1245 від 23.11.2011 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1245-2011-%D0%BF>

6. Довбыш О.Э. Зарубежный опыт развития морской аквакультуры и ее приоритетные задачи в Украине / О.Э. Довбыш // Рыбное хозяйство Украины. — № 2. — 2010. — С. 2—9.

7. Киселев В.К. Об оздоровлении рыбохозяйственного комплекса / В.К. Киселев // Рыбное хозяйство. — 2005. — № 5. — С. 29—31.

Таблиця 3. Оцінка ефективності стратегічних заходів підвищення конкурентоспроможності рибної галузі

Показник	2015 р.	2028 р.	Приріст, %
Обсяг видобутку ВБР, тис. тонн	68	139	104,4
Виробництво продукції, тис. тонн	55	132,4	140,7
Чисельність зайнятих, чол.	1495	3073	105,5
Внесок галузі в ВРП, млн грн.	1140,5	5457	378,5

Загальний обсяг інвестиційних коштів, необхідних для реалізації стратегії складе 21,29 млн дол.

8. Кластери рибодобування, рибопереробки, аквакультури. Українські кластери [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ucluster.org/universitet/klastery-ukraina/2012-study/perspektivni-napryamki-klasterizacii-vodnikh-resursiv/klasteri-ribodobuvannya-riboprerobki-akvakulturi/>

9. Корельский В.Ф. Регулирование конкурентных отношений при промысле водных биологических ресурсов / В.Ф. Корельский, А.Н. Макоедов // Вопр. рыболовства. — 2004. — Т. 5, № 3 (19). — С. 385—394.

10. Корчмит В.А. Экономика отрасли (рыбная промышленность): метод. указания / В.А. Корчмит. — Петропавловск-Камчатский: КамчатГТУ, 2002. — 32 с.

11. Красноруцький О.О. Оцінка характеру реалізації економічних інтересів суб'єктів ринку сільськогосподарської продукції / О.О. Красноруцький // Вісник ХНАУ. Сер. "Економіка АПК і природокористування". — № 3. — 2010. — С. 62—73.

12. Красноруцький О.О. Теоретико-методологічні аспекти оцінки розвитку конкуренції та ефективності збуту сільськогосподарської продукції / О.О. Красноруцький // Вісник ТНЕУ. — № 2 (53). — 2013. — С. 90—99.

13. Ладонько Л.С. Підходи до структуризації стратегічного потенціалу промисловості / Л.С. Ладонько, О.М. Клименко // Економіка сталого розвитку: теоретичні підходи та практичні рекомендації: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (13—16 вересня 2015 р., м. Кошице, Словаччина). — К.: Видво "Центр навчальної літератури", 2015. — 152 с. [с. 83—84]

14. Скупський Р.М. Марикультура Чорного моря — концептуальні засади створення рибогосподарського кластеру / Р.М. Скупський // Економічний форум. — 2015. — № 1. — С. 86—101.

15. Язлюк Б.О. Методика оцінки рівня згладжування економіко-інституціональної й соціально-економічної асиметрії розвитку внутрірегіональних територій / Б.О.Язлюк // Зб. наук. праць Черкас. держ. технол. ун-т. —

Черкаси: ЧДТУ, 2014. — Вип. 37. — Частина II. — С. 57—63 [Серія: Економічні науки].

References:

1. Gryshova, I. Kryukova, I. and Mityay, O. (2015), "Ukraine's positions in international ratings evaluation as a factor of its competitiveness", *Ekonomichnyj chasopys-XXI*, vol. 5—6, pp. 24—27.

2. Hurwitz, L. (1960), "Optimality and informational efficiency in resource allocation processe", [Mathematical Methods in the Social Sciences], Stanford University Press, Stanford, USA.

3. Mikhaylovs'ka, O. Filippova, N. Tkalenko N. (2015), "Ladon'ko State management of innovative activity in Ukraine", *Scientific enquiry in the contemporary world: theoretical basiss and innovative approach*, Research and Publishing Center "Colloquium", San Francisco, California, USA, pp. 56—62.

4. Hryshova, I. (2015), "Restructuring processing agricultural enterprises in the conditions of globalization", *Prykladna ekonomika - vid teorii do praktyky* [Applied Economics - from theory to practice], *Persha Vseukrains'ka naukovo-praktychna konferentsiia* [First Ukrainian scientific conference], Ternopil, Ukraine, 15 October 2015, pp. 45—48.

5. Cabinet of Ministers of Ukraine (2011), "State Target Economic Program development of Fisheries of Ukraine for 2012-2016", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1245-2011-%D0%BF> (Accessed 20 April 2016).

6. Dovbish, O.E. (2010), "Foreign experience in the development of marine aquaculture and its priorities in Ukraine", *Fisheries Ukraine*, vol. 2, pp. 2—9.

7. Kyselev, V.K. (2005), "On the recovery of the fishery complex", *Fisheries*, vol. 5, pp. 29—31.

8. Sokolenko, S. (2012), "Clusters of fish production, fish processing and aquaculture", *Ukrainian clusters*, available at: <http://ucluster.org/universitet/klastery-ukraina/2012-study/perspektivni-napryamki-klasterizacii-vodnikh-resursiv/klasteri-ribodobuvannya-ribopererobki-akvakulturi/> (Accessed 20 April 2016).

9. Korel'skyj, V.F. and Makoedov, A.N. (2004), "The regulation of competitive relations in the fisheries of marine biological resources", *Voprosy rybolovstva*, vol. 5, no 3 (19), pp. 385—394.

10. Korchmit, V.A. (2002), *Jekonomika otrasli (rybnaja promyshlennost')* [Business sector (fishing industry)], KamchatGTU, Petropavlovsk-Kamchatsky, Russia.

11. Krasnoruts'kyj, O.O. (2010), "Assessment of the nature of the realization of economic

interests of subjects agricultural markets", *Visnyk KhNAU. Ser. "Ekonomika APK i pryrodokorystuvannia"*, vol. 3, pp. 62—73.

12. Krasnoruts'kyj, O.O. (2013), "Theoretical and methodological aspects of the assessment of competition and efficiency of marketing of agricultural products", *Visnyk TNEU*, vol 2 (53), pp. 90—99.

13. Ladonko, L.S. (2015), "Approaches to structuring strategic potential industry", *Ekonomika staloho rozvytku: teoretychni pidkhody ta praktychni rekomendatsii* [Economics of Sustainable Development: theoretical approaches and practical recommendations], *mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia* [International Scientific Conference], Kosice, Slovakia, 13—16 September 2015, pp. 83—84.

14. Skups'kyj, R.M. (2015), "Mariculture Black Sea — the conceptual basis of creating a cluster fishery", *Ekonomichnyj forum*, vol. 1, pp. 86—101.

15. Yazliuk, B.O. (2014), "Evaluation Method of smoothing economic and institutional and socio-economic development of intraregional asymmetries areas", *Zb. nauk. prats' Cherkas. derzh. tekhnol. un-t. ChDTU Serii: Ekonomichni nauky*, vol. 37, no. II, pp. 57—63.

Стаття надійшла до редакції 02.05.2016 р.

ІНВЕСТИЦІЇ.
ПРАКТИКА
ТА ДОСВІД

www.investplan.com.ua

Передплатний індекс: 23892

Виходить 24 рази на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук з ЕКОНОМІКИ та ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ